

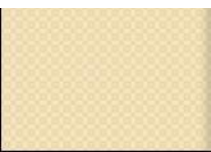
Autoriõigus ja kaasnevad õigused

Aleksei Kelli, Ph.D (2017)

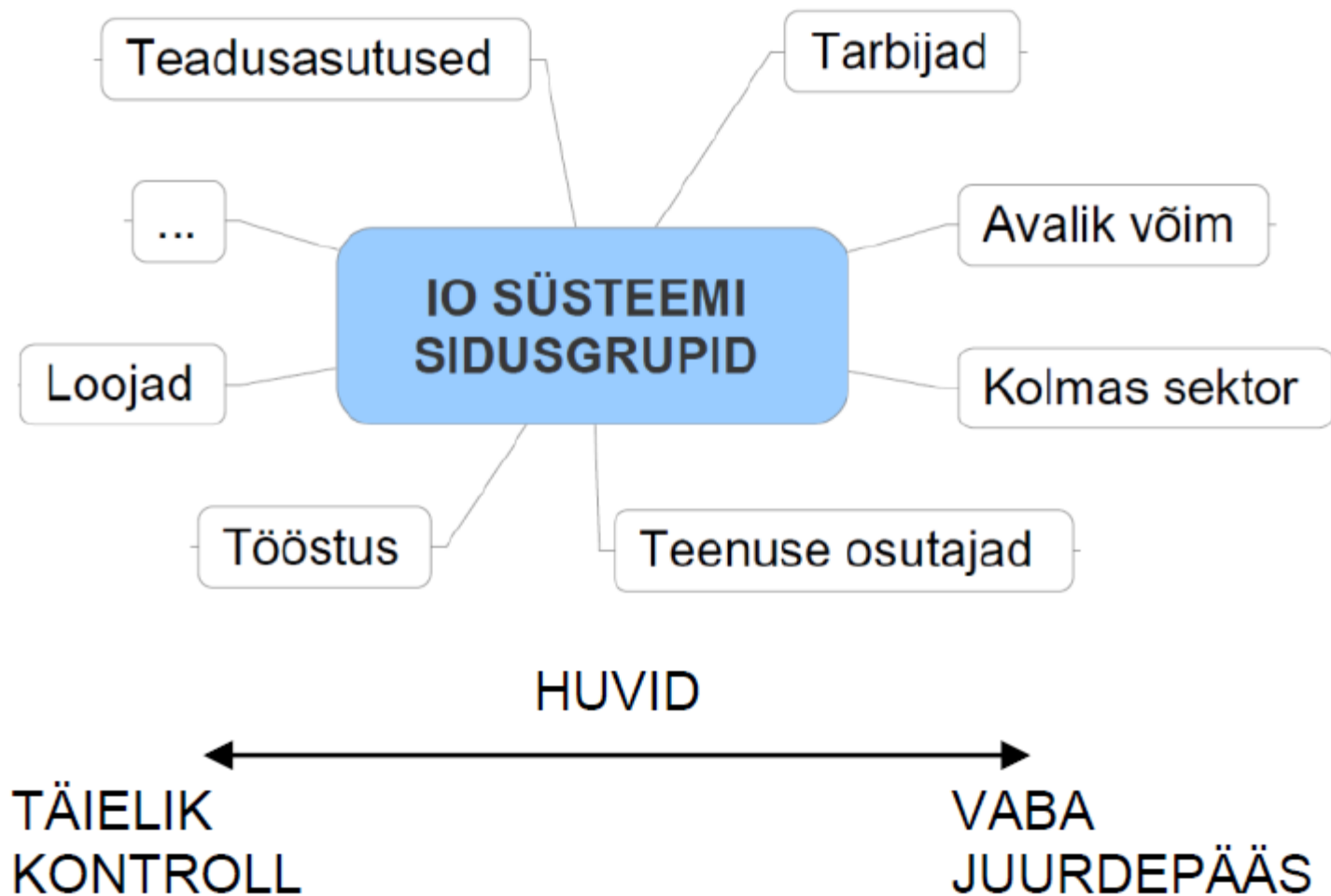
TÜ intellektuaalse omandi õiguse professor

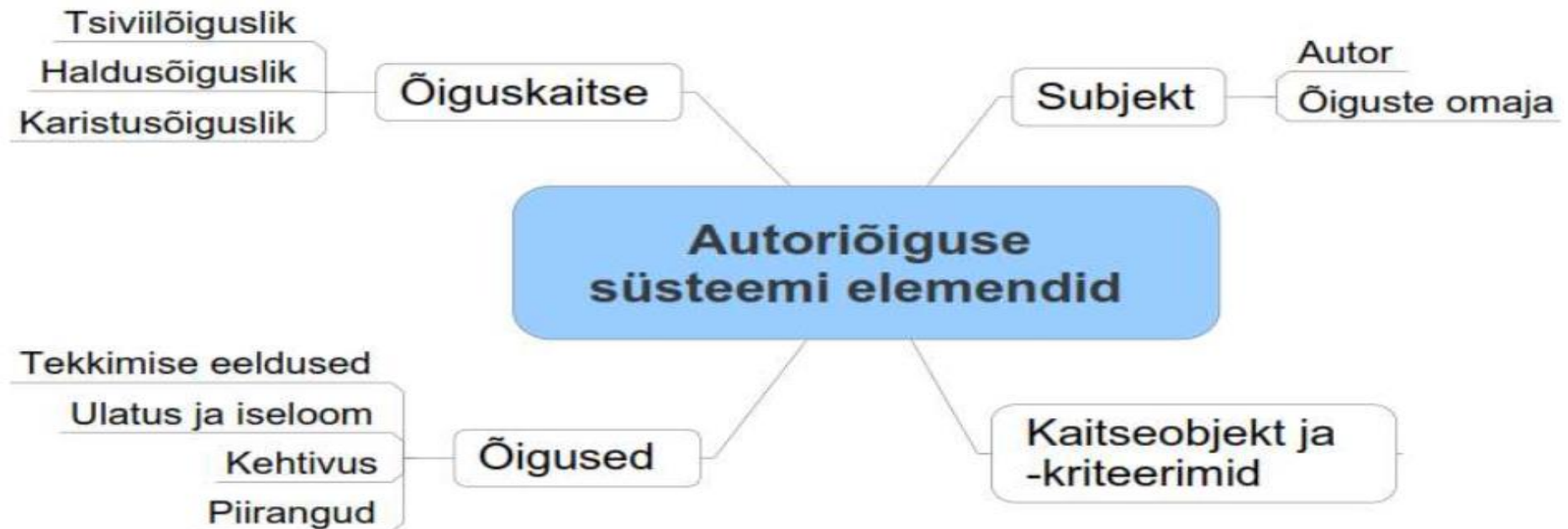
IO süsteemi olemus:

- Intellektuaalne omand on õiguslik konstruktsioon (sarnane juriidilisele isikule);
 - Vajalik on pidev intellektuaalse omandi verifitseerimine;
 - Areng privileegist omandiks;
 - Kultuurinähtus, teadustöö tulemus, jne;
 - Kommertsialiseeritav vara;
 - Tarbija ostab kaupu/teenuseid. Intellektuaalne omand on seejuures nähtamatu;
 - Juriidiline õigus;
 - IO liigid: autoriõigus, kaasnevad õigused, tööstusomand.
-

Üldine taust:

Autoriõiguse süsteem:

RAHVUSVAHELINE ÕIGUS
(WIPO, WTO, ÜRO, ...)

EUROOPA LIIDU ÕIGUS

SISERIIKLIK
ÕIGUS

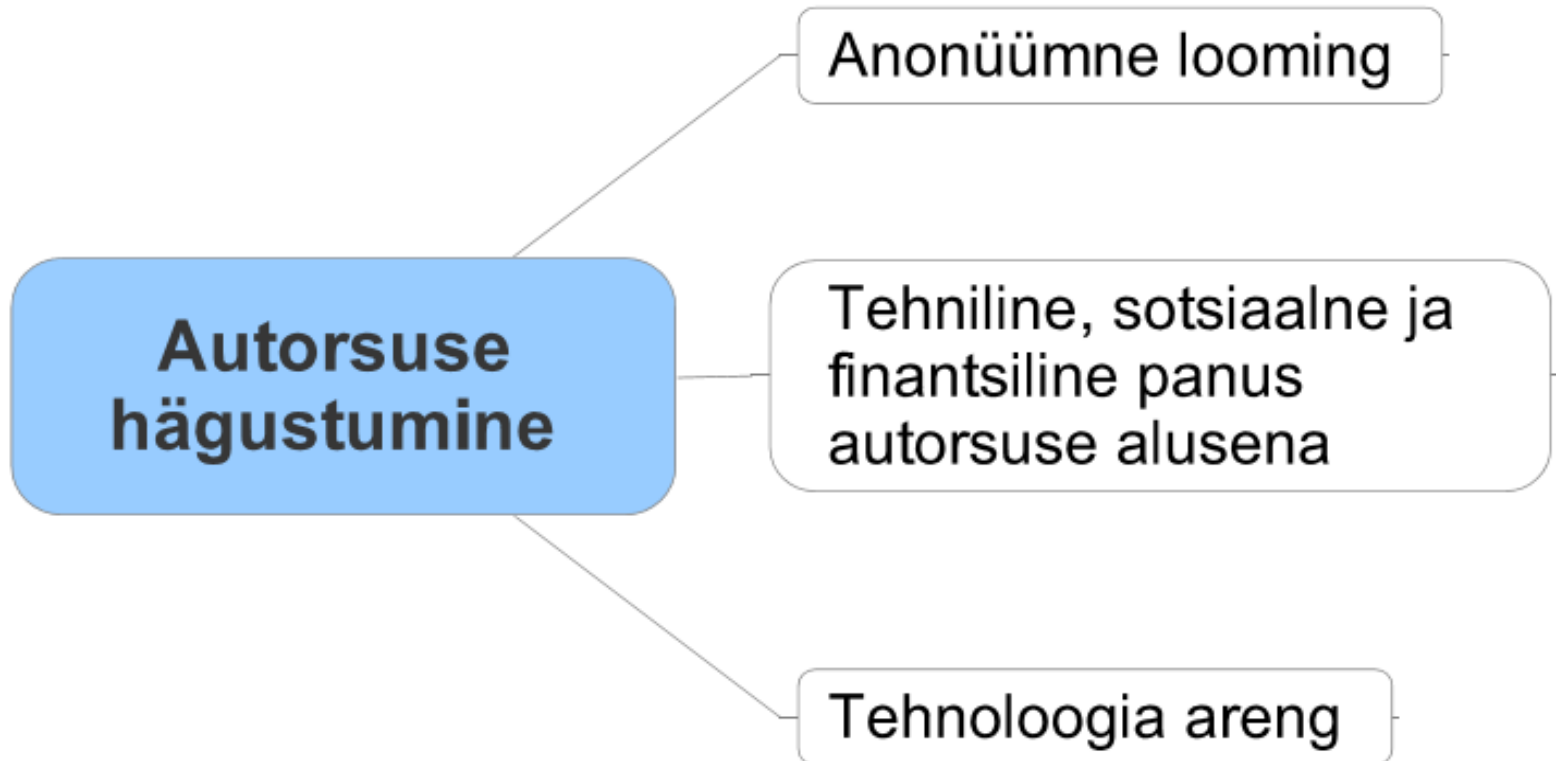
Looja (autor / leiutaja):

- Loom, inimene, juriidiline isik, vaim, arvuti (nt. SCIdgen);
- Autor, ühis- ja kaasautor:
 - Ühisauthorsuse tahe;
 - Loominguline panus ja/või juhtimispanus;
 - Mitmekihilised õigused;
- Autor ja leiutaja.

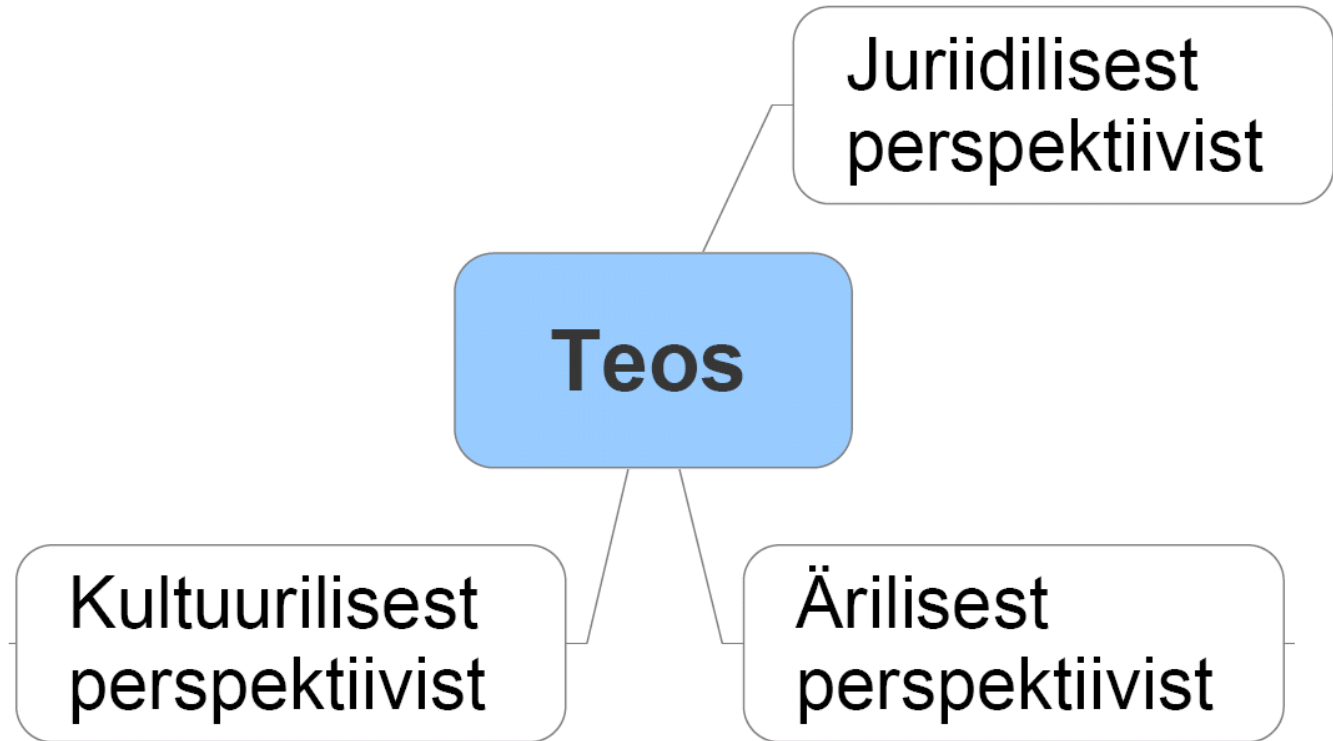

The monkey selfie,
http://en.wikipedia.org/wiki/Animal-made_art#mediaviewer/File:Macaca_nigra_self-portrait_large.jpg

Autorsuse hägustumine

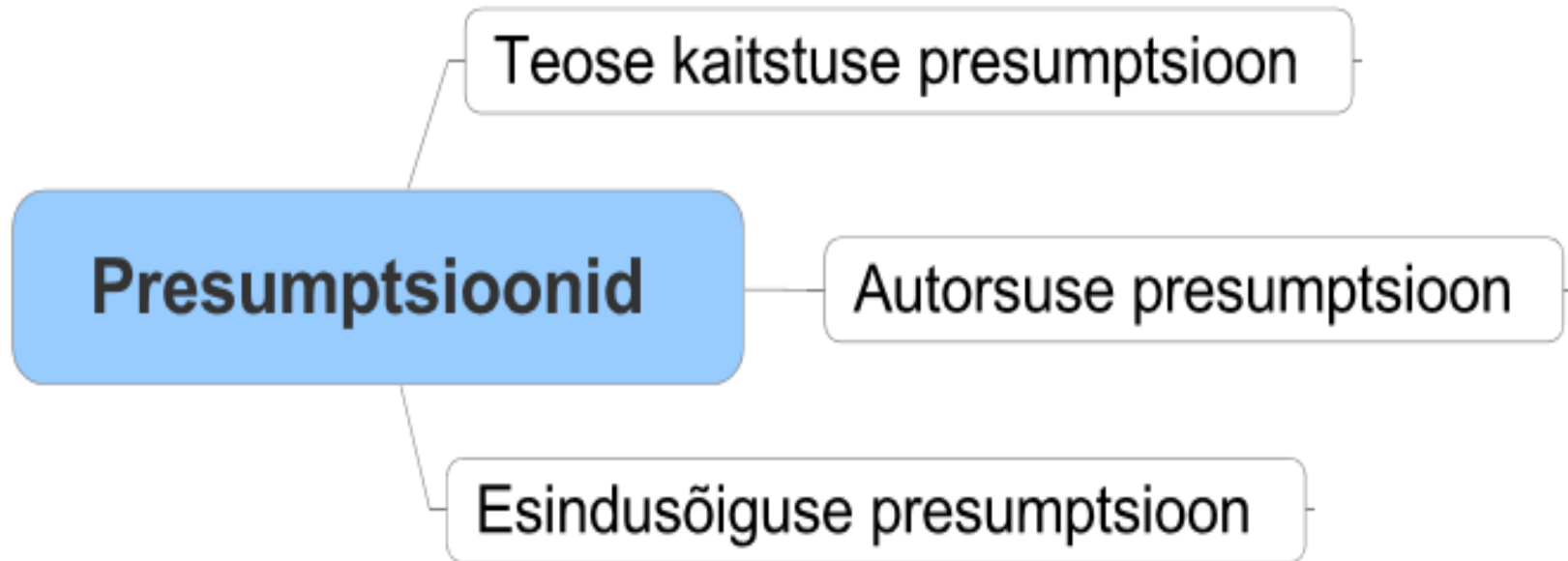
Teos:

Kaitseobjekt:

- Autoriõiguslikult kaitstava teose tunnused (AutÕS § 4) :
 - originaalsus;
 - tulemus kirjanduse, kunsti, teaduse valdkonnas;
 - väljendatud objektiivses vormis;
- Väärtusneutraalsus.

Presumptsoonid:

Autoriõigus ei kaitse:

- ideed, mõisted, meetodid, avastised, leiutised;
- rahvaloominguteosed;
- õigusaktid ja haldusdokumendid, kohtulahendid;
- päevauudised;
- faktid ja andmed;
- muu informatsioon (*Scène à faire*);
- ametlik sümboolika.

Autoriõiguse tekkimine:

- Autoriõigus tekib teose loomisega;
- Kaitse ilma formaalsusteta;
- Autorsuse tõendamise küsimused;
- Teose avalikustamise mõju kaitsele.

Autoriõigusega kaasnevad õigused:

- Isikul, kes pärast autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemist esimesena õiguspäraselt avaldab või suunab üldsusele varem avaldamata teose, on 25 aasta jooksul sellise teose esmakordsest avaldamisest või üldsusele suunamisest autori varaliste õigustega võrdsed õigused sellele teosele;
 - Isikul, kes annab välja autoriõigusega mittekaitstava teose kirjanduskriitilise või teadusliku väljaande, on 30 aasta jooksul selle väljaande esmakordsest avaldamisest autori varaliste õigustega võrdsed õigused sellele väljaandele.
-

Isiklikud õigused (AutÕS § 12):

- õigus autorsusele;
- õigus autorinimele;
- õigus teose puutumatusse;
- õigus teose lisadele;
- õigus autori au ja väärrikuse kaitsele;
- õigus teose avalikustamisele;
- õigus teose täiendamisele;
- õigus teos tagasi võtta;
- õigus nõuda oma autorinime kõrvaldamist kasutatavalt teoselt

Varalised õigused (AutÕS § 13):

- õigus teose reprodutseerimisele;
- õigus teose levitamisele;
- õigus teose tõlkimisele;
- õigus teose töötlemisele;
- õigus teoste kogumikele;
- õigus avalikule esitamisele;
- õigus teose eksponeerimisele;
- õigus teose edastamisele;
- õigus teose üldsusele kättesaadavaks tegemisele

Isiklike ja varaliste õiguste kattuvus:

õigus teose
töötlemisele -
AutÕS § 13 (1) p 5

Varalised õigused

**Autoriõiguslikult
kaitstav teos**

õigus teose puutumatussele -
AutÕS § 12 (1) p 3

õigus teose lisadele -
AutÕS § 12 (1) p 4

Isiklikud õigused

õigus teose täiendamisele -
AutÕS § 12 (1) p 7

Autoriõiguse muudatused:

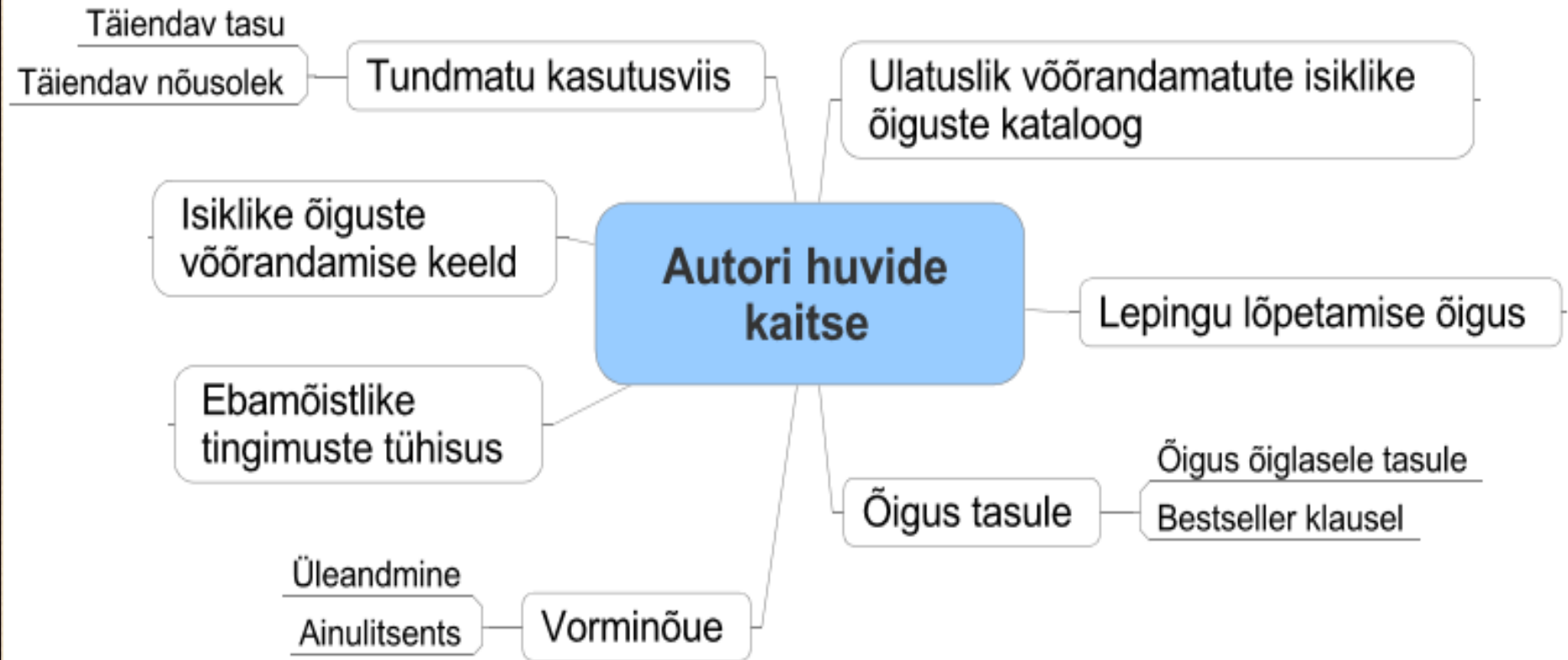
MUUTMISÕIGUS

MUUTMISÕIGUS

Tegevusvabaduse suurendamine

Autori huvide kaitse:

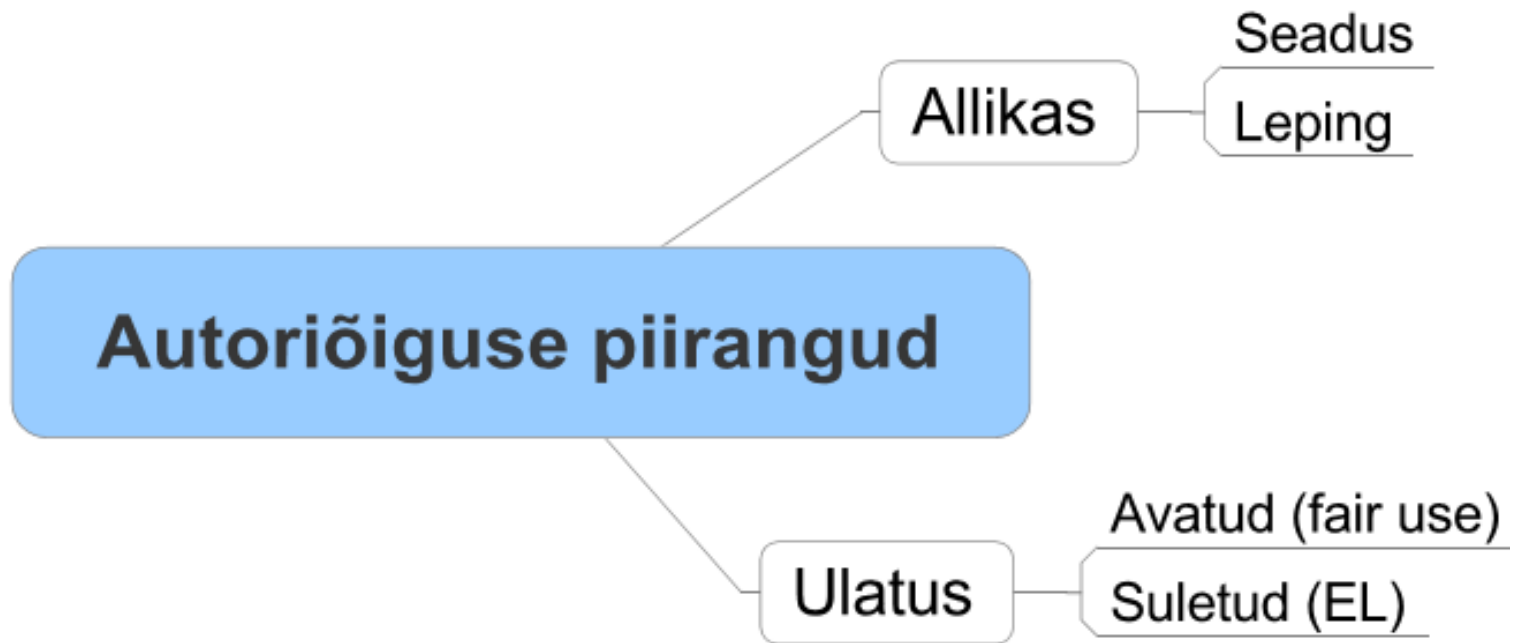
Autorile kuuluvate õiguste piirangud:

AutÕ ulatuse määratlemise lähtealused

AutÕ laieneb kõigele, mis vähegi võimalik (v.a. see, mida välistavad teised kaalukad argumendid)

AutÕ on nii piiratud kujul, kui vähegi võimalik (objekt, tähtaeg, piirangud)

Autoriõiguse piirangute süsteem:

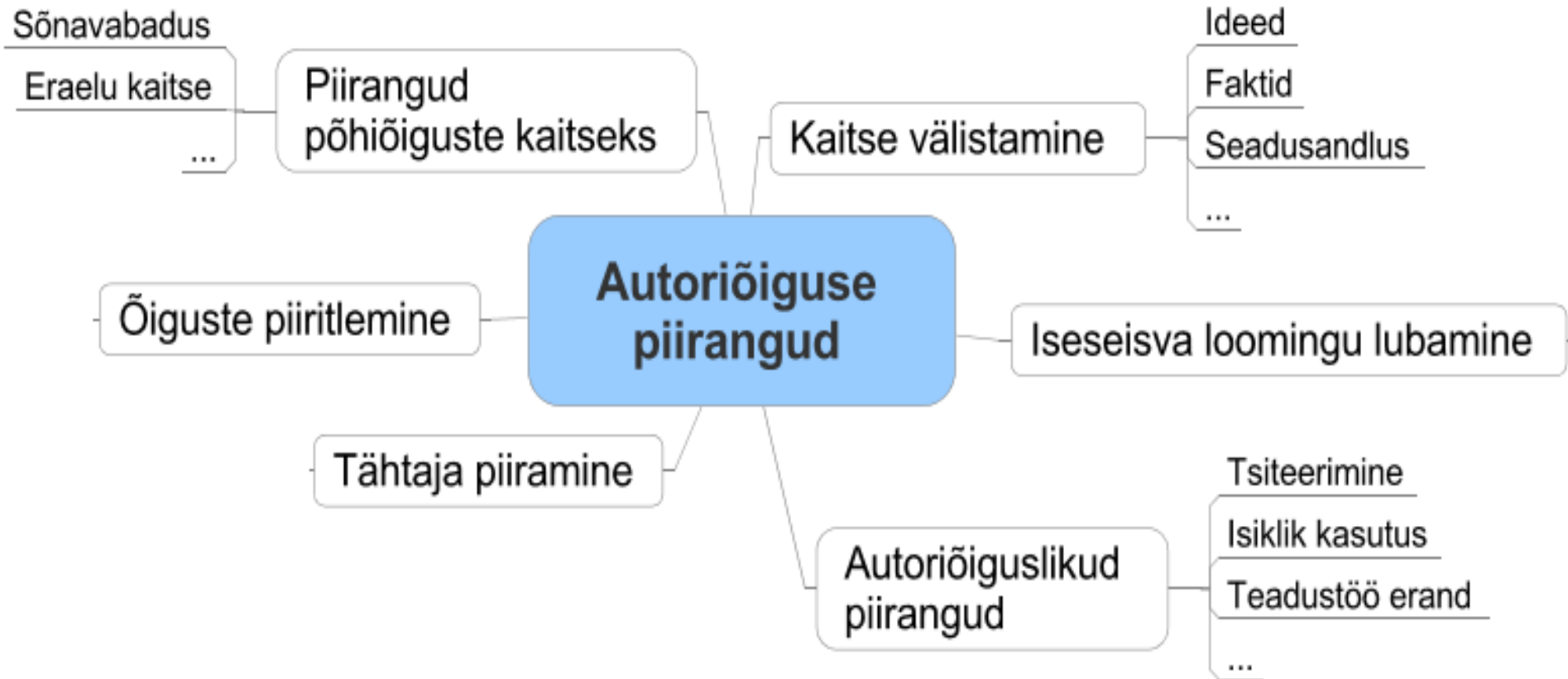

Teost võib kasutada:

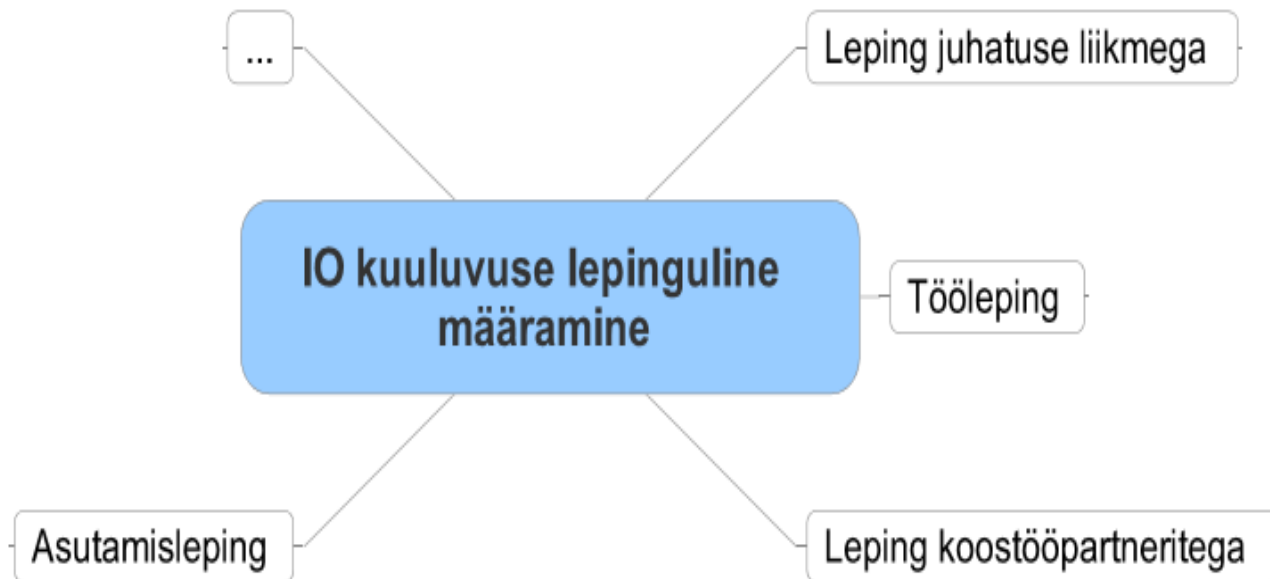
- Kaitsetähtaeg lõppenud;
 - Seaduses ettenähtud juhtudel:
 - autori nõusolekuta ja tasu maksmiseta;
 - autori nõusolekuta ja tasu maksmisega;
 - Kolmeastmeline test (AutÕS § 17):
 - ainult seaduses otseselt ettenähtud juhtudel;
 - ei ole vastuolus teose tavapärase kasutamisega;
 - ei kahjusta põhjendamatult autori seaduslikke huve.
-

Autoriõiguse piirangud:

IO leping:

- Vorm ja visualiseerimine;
- IO omaja õigused (kasutus- ja käsutusõigus);
- Intellektuaalse omandi üleandmine;
- IO kuuluvus:

Litsentsilepingu punktid:

Autorileping:

Autorileping

Varaliste õiguste
üleandmine

Õiguste
litsentseerimine

Ainulitsentsileping

Lihtlitsentsileping

All-litsents (vajalik autori
eelnev nõusolek)

Töösuhte teos:

§ 32. Autoriõigus töökohustuste täitmise korras loodud teosele

(I) Töölepingu alusel või avalikus teenistuses oma otseste tööülesannete täitmise korras loodud teose autoril tekib autoriõigus sellele teosele, kuid autori varalised õigused teose kasutamiseks tööülesannetega ettenähtud eesmärgil ja piirides lähevad üle tööandjale, kui lepingus ei ole ette nähtud teisiti.

Töösuhte teos:

§ 32. Autoriõigus töökohustuste täitmise korras loodud teosele

(4) Õigusaktides ettenähtud juhtudel makstakse tööülesannete täitmise korras loodud teose autorile lisaks töötasule (palgale) ka autoritasu teose kasutamise eest. Autoritasu maksmine võidakse ette näha ka tööandja ja autori vahelise kokkuleppega.

Töösuhte teos:

§ 32. Autoriõigus töökohustuste täitmise korras loodud teosele

(5) Arvutiprogrammi autoril või andmebaasi autoril, kes loob programmi või andmebaasi oma tööülesannete täitmise käigus või järgides tööandjalt saadud juhiseid, tekib autoriõigus sellele programmile või andmebaasile, kuid tööandjale kuulub ainulitsents kõigi varaliste õiguste teostamiseks, kui lepingus ei ole ette nähtud teisiti.

Töösuhte esitus:

§ 67. Teose esitaja varalised õigused

(5) Oma otseste tööülesannete täitmise korras teoste esitamisel lähevad esitaja varalised õigused tööandjale üle ainult poolte kirjaliku kokkuleppe alusel.

Vorminõued:

Kirjaliku vormi nõue

Varaliste õiguste üleandmine

Tundmatu kasutusviisi
üleandmine

Isiklike õiguste
teostamise kokkulepe

Autorilepingu küsimusi:

- Teose tundmatu kasutusviis;
- Nõusolek isiklike õiguste teostamiseks;
- Autoriõiguse tüüplepingud (*Creative Commons*);
- Ühepoolne tahteavaldus;
- Tüüplepingute mõju vabakasutusele.

Tänan